

KERKORAAL

Theo Driessen

KERKORAAL

(SPECIALE EDITIE)

Verschijnt 5 keer per jaar
Jaargang 2 - maart 1978

Contactorgaan van de "Amici Cantus Gregoriani".
Tijdschrift voor Gregoriaans.

Redactie: Johan van Hout, Rens van de Laar, Jos Leenen
Silvère van Lieshout, Jozef van Ommeren.

Redactie en administratie: Havenweg 2, 5735 SH Aarle-Rixtel
Tel. 04928-1512

Druk: Drukkerij "Aarle-Rixtel b.v." te Aarle-Rixtel.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt in samenwerking
met de Stichting St. Jozefzangertjes te Helmond.

-0-

De "Amici Cantus Gregoriani" is een kring van mensen die
zich verbonden weet met het Gregoriaans en door een jaar-
lijks terugkerende financiële bijdrage de verschijning van
dit tijdschrift alsmede andere op het Gregoriaans gerichte
aktiviteiten mogelijk maakt.
Inlichtingen op het redactieadres.

INHOUD

Toelichting bij de Omslag,	1
Inleiding, Redactie.....	1
In Memoriam Theo Driessen, Mr. J.A. Geukers.....	2-3
Theo Driessen, Jan van Lieshout.....	4-5
Jos Lennards sprak in 1973 in Tilburg Dhr Driessen toe	6-15
Brief uit Solesmes.....	16
Theo Driessen als (hoofd) onderwijzer, F. Boudewijns	17-19
Vijftig mensen over Theo Driessen.....	20-22
In gesprek met Theo Driessen 1	23-26
Mededelingen.....	28

TOELICHTING BIJ DE OMSLAG

In 1974 werd een bronzen beeld van Driessen onthuld, wat zich nu in het "TDI" bevindt.

Van diverse zijde kwam er kritiek: het "leek" niet genoeg op Driessen. Over wát er niet goed aan was, waren de meningen verdeeld.

Een van de mensen die kritiek hadden was Cees Tel. Hij vond dat het beeld onvoldoende de vriendelijkheid van Driessen uitdrukte en zette zijn kritiek om in het vervaardigen van het op de omslag afgebeelde portret.

Deze voortreffelijke mozaïek berust momenteel bij de "St. Jozefzangertjes" en zal een passende bestemming krijgen.

INLEIDING

Nu er enige tijd sinds het overlijden van Theo Driessen op 7-11-1977 voorbij is wil deze uitgave "Kerkoraal" iets meer informatie geven over het leven en werk van Theo Driessen.

Daarvoor worden diverse mensen aan het woord gelaten die vanuit hun gezichtsveld het werk van Driessen zullen belichten.

Ook treft men een artikel aan waarin vijftig mensen die Driessen gekend hebben hun mening geven over hem.

Achteraan vindt men "In gesprek met Theo Driessen". Het eerste van een reeks artikelen die in de volgende uitgaven van "Kerkoraal" zullen worden gepubliceerd.

Redaktie.

IN MEMORIAM THEO DRIESSEN

Toen ik in de ochtend van 8 november 1977 op de hoogte gesteld werd van het overlijden van de heer Theo Driessen, bracht dit bericht een diepe schok bij mij teweeg. Op dat moment realiseerde ik mij, dat Helmond een man verloren had, die zich uitzonderlijk verdienstelijk maakte voor de Helmondse gemeenschap, in het bijzonder op cultureel terrein. Een man, die jarenlang zich ten volle inzette voor de bevordering van het culturele leven in de ruimste zin van het woord.

Talloos zijn de activiteiten, die de in 1924 in Helmond benoemde onderwijzer ten behoeve van onze stedelijke gemeenschap ontplooiden. Gegrepen als hij was door het braakliggende terrein van de muziek en de musische vorming heeft hij het culturele leven in Helmond op dit terrein enorm gestimuleerd en begeleid.

Voor de Sint Jozefparochie maakte hij als dirigent van het kerkkoor landelijk naam door uitzending van gregoriaanse missen uit die kerk op de radio.

De schijnwerper van de publieke belangstelling kwam op hem te rusten door het koor van de Sint Jozefzangertjes, dat onder zijn leiding uitgroeide tot een koor van nationale en zelfs van internationale vermaardheid.

Dat was nog maar het begin. De vorming, die hij als zangpedagoog kreeg door het volgen van de zo fameuze Wardmethode als een der eersten in Nederland, benutte hij ten volle. Het geven van muziekonderwijs, zowel aan groepen als individuen, de musische vorming bij de verkennergroep Sint Gregorius, die hij heeft opgericht, het stimuleren van het volksdansen, het oprichten van blokfluitgroepen en van een gemengd kamerkoor voor volwassenen.

Om al deze activiteiten te bundelen, werd in 1951 de Theo Driessen Vereniging opgericht. Twee jaar daarna, in 1953, kon men in een eigen gebouw, het Theo Driessen Instituut, verder werken aan het geven van zowel groeps- als individueel onderricht aan jeugdigen en aan andere personen op het gebied van de muziek, voordrachtskunst en handenarbeid.

De naamgeving van dat gebouw, de benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau in 1953, de Pauselijke onderscheiding "Pro Ecclesia et Pontifice", die hem in 1954 werd toegekend en de Zilveren Jacobsstaf, die hem in 1959 deelachtig werd, waren een hommage aan een man, die ik in 1974 Helmonds grootste cultuurdrager noemde.

Het gemeentebestuur van Helmond prijst zich gelukkig, dat men naast al deze blijken van waardering Theo Driessen voor zijn werk voor de Helmondse gemeenschap nog tijdens zijn leven heeft kunnen eren. Tijdens een indrukwekkende plechtigheid werd hem in 1974 de gouden ere-penning van de stad Helmond overhandigd. Als hommage voor een van Helmonds grootste zonen.

Theo Driessen, een man die er zorg voor gedragen heeft, dat er naast hem vele cultuurdragers zijn bijgekomen, bekend en naamloos. Zijn gefascineerdheid door de muziek en musische vorming vertolkte hij in dienstbaarheid aan zijn medemens.

Zijn gehele leven heeft hij besteed, ja zelfs opgeofferd aan de vervulling van zijn levensideaal in dienst van onze Helmondse gemeenschap.

Theo Driessen is niet meer. In hem verliezen wij een waarlijk oprecht en altruïstische medeburger, die de cultuur naar de mensen heeft gebracht op een manier, dat zij daar allen plezier aan beleefden en nog steeds beleven. Voor ons ligt nu de taak om ervoor te zorgen, dat deze erfenis ook in stand blijft. Dat zijn wij allen aan Theo Driessen verplicht.

Moge deze hardwerkende en bescheiden Helmonder bij de Heer de eeuwige rust gevonden hebben.

De burgemeester van Helmond,
Mr. J.A. Geukers.

Een joodse musicus uit Amsterdam speelde op 12 november 1977 aan het graf van Theo Driessen. Hij speelde een middeleeuws Marialied op een gemshoorn, omdat hij gemerkt had dat juist deze melodie op dit instrument Driessen bij concerten telkens weer ontroerde.

Zo herinner ik mij Driessen óók: ontroerd, met tranen in zijn ogen, omdat hij iets heel erg mooi vond, en dan wat verlegen met zichzelf en met de situatie. Maar het ging dan wel altijd om iets wat je zelf ook mooi vond.

Misschien is een van de grootste verdiensten van Theo Driessen wel, dat hij deze esthetische ontroering mogelijk maakte voor veel mensen die gezien hun maatschappelijke plaats in de samenleving daar anders nooit aan toe gekomen waren. Kinderen in een volkswijk, Marokkanen en Turken de laatste tijd.

Voor hem bestonden er geen grenzen als het om kunst ging. Hij was ervan overtuigd, dat iedereen de meest verheven cultuuruitingen zou kunnen beleven, mits onderwijs en opvoeding de nodige kennis en vaardigheden aanreiken. Pas op basis van kennis en ervaring kan ieder dan zijn eigen weg in vrijheid kiezen. Haal cultuur niet omlaag, maar breng de mensen erheen: een idealistische pedagogische visie.

Hij was geen man van structuren, nota's of theorieën. Hij deed wat hij nodig vond voor anderen. Daarin bleek hij vaak pionier. Wardmethode, creatief spel, morrisdansen en volksdansen, vrije expressie, blokfluitspel: dit alles introduceerde hij in Helmond als een van de eersten in het land. Zijn pedagogische kwaliteiten markeren zijn plaats in de culturele ontwikkeling van stad en land.

Helmond mist nu deze tot zijn dood actieve inspirator, deze "eerste cultuurdrager van de stad", zoals hij bij zijn ereburgerschap genoemd werd, maar zijn ideeën leven voort in mensen en zijn werk gaat door.

De St. Jozefzangertjes en het St. Jozefkoor zijn nog even intens met de muzikale vorming bezig en beoefenen het Gregoriaans met grote toeleeg. Geen groter eerbewijs is voor Driessen denkbaar dan de zang bij zijn eigen begrafenis. Dit in gang gezet te hebben kost en is een menschenleven alleen al waard.

Oud-leerlingen van Driessen bevolken als onderwijzer 'zijn' St. Jozefschool en nog steeds is die in muziekpedagogisch opzicht een oase binnen het basisonderwijs. Ook zijn Theo Driessen-Instituut gaat, nu 't Speelhuis in Helmond klaar is, weer gebruikt worden in overeenstemming met zijn oorspronkelijke bedoeling: trefpunt te zijn voor muzische activiteiten.

Hij blijkt immers goed gezien te hebben, dat particuliere initiatieven belangrijk zijn als het gaat om cultuur, en dat wie cultuur bij mensen wil brengen dicht bij die mensen moet staan.

Wat Driessen op gang gebracht heeft speelde zich af in mensen. Hij bemoedigde en waardeerde anderen en stimuleerde hen hun beste krachten aan de jeugd te geven. Velen condoleerden elkaar op zijn begrafenis die een feest werd, want op het doodsprentje, dat hijzelf geschreven had stond: 'Dus willen wij allen vrolijk zijn: Christus zal onze Trooster zijn. Alleluia'.

JAN VAN LIESHOUT

Beste Theo,

Vandaag neem je afscheid als bestuurslid van het Lennards Instituut en zoëven werd je de Dr. Huigensprijs uitgereikt. Daarom ben ik vanmiddag uit het holletje van mijn winterslaap gekropen, om je te feliciteren met deze welverdiende onderscheiding en om je te bedanken voor alles, wat je in een lange reeks van jaren gedaan hebt voor de geestelijke en muzikale opvoeding van de jeugd, voor de Wardbeweging en ook voor mij persoonlijk.

De aanwezigen zullen het mij hopenlijk niet kwalijk nemen als ik hierbij persoonlijke en gemeenschappelijke herinneringen ophaal. Als je ouder wordt heb je zin in dia's en foto's kijken. Dan wordt de "passé défini" weer "temps présent", zoals 't oude Franse liedje zingt. "'t En souviens-tu, disait un capitaine ..." Zo verging 't mij, toen ik gisteren, in mijn stille studeerkamer enkele feiten op papier zette. Ik schreef verschillende vellen vol. Gaat u er dus maar rustig bij zitten.

Ik herinner me nog, als de dag van gisteren, onze eerste ontmoeting in Helmond, in de kamer van je pension. Het was geloof ik, in 1929. Wat je toen in eenvoudige woorden hebt gezegd, heeft diepe indruk op mij gemaakt. Jij wilde een vernieuwing van de muzikale opvoeding op school, maar een vernieuwing, die je in staat zou stellen de leerlingen actief en zingend te betrekken bij het liturgisch gebeuren. Ik kon toen nog niet vermoeden met welk een ontembare energie jij, ondanks je toen nog zwakke gezondheid, dit doel zou nastreven. Dàt zou pas in de volgende jaren blijken.

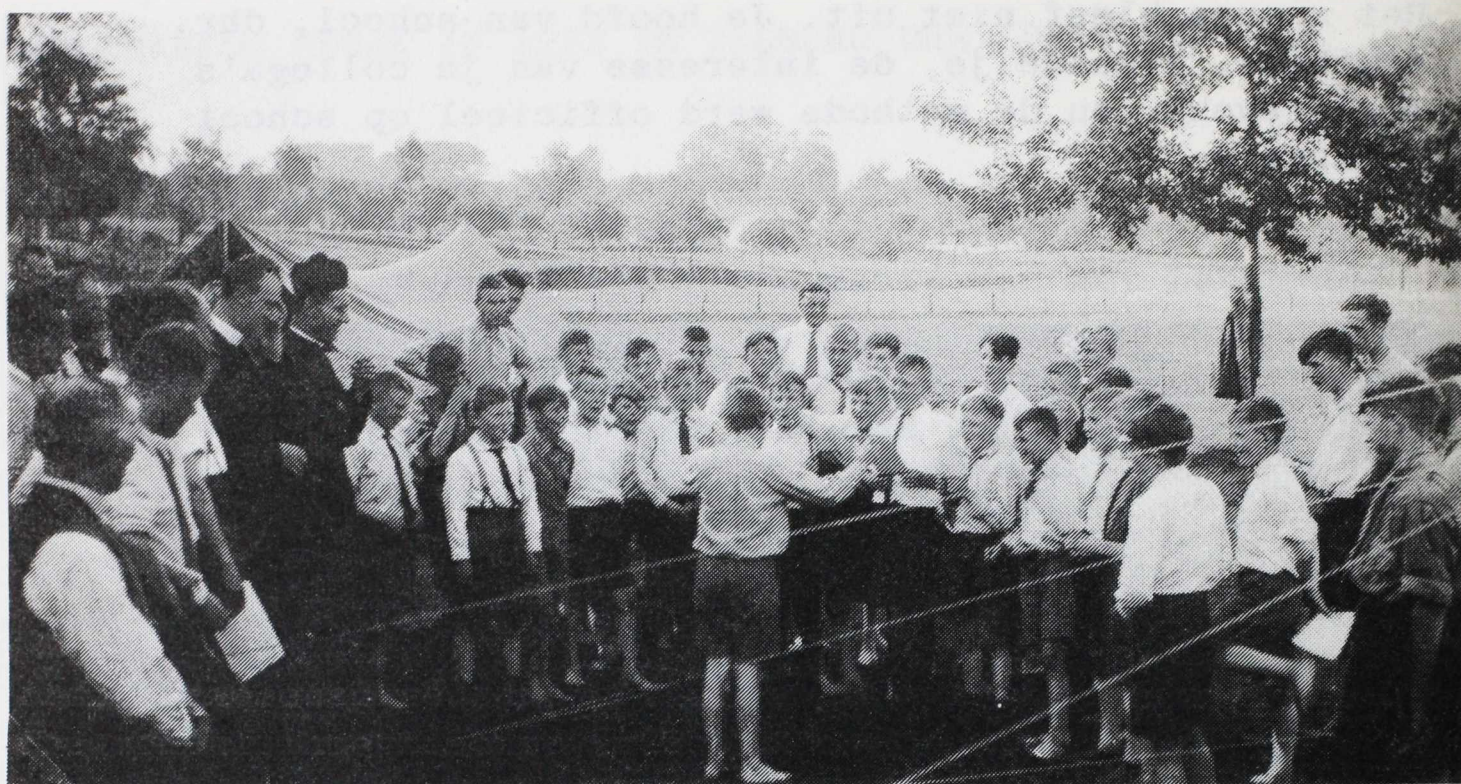
Je volgde de Ward-cursussen, de hele serie, en je ging aan 't werk. Je was onderwijzer aan de St. Jozefschool in een toen nog nieuwe wijk van Helmond. Het was een stelletje jongens van de 6e klas, die aanvankelijk, na school, zangles kregen. Je ging systematisch te werk, zonder grasduinerij, rustig, maar met het doel voor ogen.

Het succes bleef niet uit. Je hoofd van school, dhr. Neutkens, steunde je, de interesse van je collega's werd gewekt, en de methode werd officieel op school ingevoerd.

De oprichting van het Sint Jozefkoor volgde. Bij het instuderen van de gezangen was het overbodig de "Vogelorgelmethode" toe te passen, want voor de jongens was de muziek een taal geworden, die ze konden lezen en spreken.

Intussen had je ingezien, dat de muzikale opvoeding niet mag eindigen bij het verlaten van de lagere school. Daarom was je present op de blokfluitcursus van Dr. Goffergé, die wij in 1933 in Roermond gaven en ook op de cursussen in Engelse volksdansen.

Ook het verkennen werd ingeschakeld. Theo Driessen volgde de complete vorming, doorliep alle rangen en werd tenslotte de oubaas van een bloeiende verkennersstroep, waarin de muziek een belangrijke plaats innam.

In 1934 was je samen met dhr. Sicking bij de kleine kring van uitverkorenen, aan wie het Ward-diploma werd uitgereikt. In Tilburg, en in Den Haag, op het muziekpedagogisch congres, heb je in 1934 een Passie- en Paasspel opgevoerd, een dramatische uitbeelding van gregoriaanse gezangen en geestelijke liederen. In december volgde een authentiek liturgisch kerstdrama, dat door Mevr. Ward was uitgegeven "Le jeu des pasteurs". De uitvoering van liturgische drama's is vanaf toen bij de St. Jozefzangertjes tot een traditie uitgroeid, die tot op de dag van heden wordt voortgezet.

In 1935 kreeg je hoog bezoek. Mevr. Ward, Mlle Lebreton en father Lynch uit Australië. Heb je de foto's nog? Die prachtige opname vóór de St. Jozefkerk met die honderden kinderen? Dat bezoek van Mevr. Ward, was er slechts één uit het lange défilé van muziekpedagogen en overheidspersonen, die een bezoek brachten aan Helmond. Ik noem er enkele: een groep inspecteurs uit het toen nog hetende Oost-Indië, de gezamenlijke inspecteurs voor de 1e hoofdinspectie, Egon Kraus, Minister Gielen, de Raad van kunst, enz.

Soms meldde zich in Roermond een onverwachte bezoeker, die zich wilde oriënteren in de verschillende leerjaren van de Ward-methode. 'n Telefoontje naar Helmond en 't was oké. Wij konden komen.

In 1935 in de kerstvakantie was je ook van de partij, toen het reisbureau van het Ward-Instituut zijn eerste collectieve reis naar Solesmes organiseerde. Deze reis heeft een onvergetelijke indruk op je gemaakt. Je hebt er 't Gregoriaans gehoord in zijn ideale liturgische omlijsting. Sindsdien ben je er nog vaak terug geweest, zelden alleen, meestal met vrienden en leerlingen. Hoe vaak, dat zul je wel niet bijgehouden hebben. Je hebt er primitief overnacht onder 't tentdoek, op stoffige zolders, de laatste jaren pas in het comfortabele "Grand Hotel". En iedere zomer arriveert steevast een autobus uit Helmond. Met verlangen keken de bewoners uit naar de komst van 'Monsieur Driessen et sa troupe", die voor de dorpsgemeenschap een demonstratie gaven van hun muzikaal kunnen. Ook de paters van de abdij verheugden zich op deze openlucht uitvoering tijdens hun donderdagmiddag-promenade.

Maar dit is maar een bijkomstig aspect van deze reizen, die eigenlijk méér hadden van een pelgrimstocht, waarbij de deelname aan de dagelijkse hoogmis en Vespers in het middelpunt stonden en waarbij 's middags na de afwas al wandelend het Rozenhoedje gebeden werd. Wie zal zeggen, welke diepe indruk zo'n reis in het hart van al die jongelui heeft achtergelaten? Carpay heeft dat eens mooi gezegd, toen hij sprak over het verschil tussen onderwijs en vorming. Techniek en vaardigheid kunnen verloren gaan, de levensomstandigheden kunnen ons ogenschijnlijk doen wanhopen, maar de echte vorming laat haar onuitwisbare sporen na in de ziel.

Misschien heeft de leider zelf in deze geregelde bezoeken aan Solesmes de innerlijke kracht gevonden, om dit van de vroege morgen tot de late avond overstelpend drukke leven vol te houden.

Ja, de dagen waren lang in Helmond. Na school iedere dag repetitie's, groepswork, stafbesprekingen. En als we dan, later op de avond even rustig bij elkaar wilden zitten, werd er telkens weer opnieuw op de deur geklopt en kwam 'n jongeman om raad vragen. Je hield dikwijls spreekuur tot je naar bed ging. Hoe je dat al die jaren fysiek hebt volgehouden is me nu nog een raadsel.

En naast de taak in Helmond heb je nog heel veel andere functies vervuld. Cursusleider en later bestuurslid van het Ward-Instituut, bestuurslid van de onderwijzersbond, van de Dioc. St. Gregorius-vereniging, van de jongeren-koren-commissie, van de provinciale adviescommissie voor het muziekonderwijs.

Maar ik moet 'n beetje meer chronologisch zijn, al beloof ik u dat ik zevenmijlslaarzen zal aantrekken.

In 1938 vierde het Ward-Instituut in Haarlem zijn 10-jarig bestaan, met een serie demonstratie's, de opvoering van een liturgisch drama en een prachtig gezongen hoogmis, waarbij de St. Jozefzangertjes op sublieme wijze het proprium van St. Thomas zongen. Wij stonden toen naast elkaar Theo, beide in toog en superplie. Jij dirigeerde je jongens en ik de volkszang.

In 1939 vierde de St. Jozefzangertjes te Helmond hun 2e lustrum met een groot openluchtfest. Er werd naar harte-lust gezongen, gedanst en gemusiceerd en er werd een revue opgevoerd. En toen ik 's avonds in feeststemming naar Roermond terugkeerde hoorde ik tot mijn ontzetting dat de Duitsers Polen waren binnengevallen. 13 Juli 1939. Een gedenkwaardige dag. Het begin van de 2e Wereldoorlog.

In 1946 werd Th. Driessen door de Unesco uitgenodigd voor het geven van een serie demonstraties in het Musée Pédagogique te Parijs, die een enorm succes hadden. Ik herinner me nog, dat de eerste bijeenkomst maar matig bezocht was, maar al gauw ging het nieuws van mond tot mond, de kranten gaven lange verslagen en in de volgende dagen was de zaal overvol en verdrong men zich in de deuropeningen. Veel indruk maakt het dictée, dat door een van de aanwezigen werd opgegeven, de improvisatie en vooral het prima vista zingen van een Gregoriaanse melodie, opgegeven door één van de aanwezigen. De boeken werden geopend op de aangegeven plaats. Even kijken, inwendig zingen, hand op de bladzijde, en dan zingen. Zó ging het zinsnede, na zinsnede.

Dit à vue zingen is altijd een "fort" geweest van Theo. Ik heb er vaak over gedacht, welke factoren hierbij een rol spelen. Nu Theo meer tijd heeft, moet hij daar maar eens iets over gaan schrijven.

Nu en dan, bij mijn omzwervingen uit Frankrijk ontmoet ik nog wel eens gregorianisten, die deze demonstraties hebben meegemaakt. Ze vertellen me dan leuke bijzonderheden, die ik zelf al vergeten ben. Het verhaal van die kleine jongen, die nadat hij 'n Gregoriaans stuk gedirigeerd had op 'n applaus onthaald werd en spontaan meeklapte en ook het komisch tafereeltje bij lantaarnlicht. U moet weten, dat de electriciteit in Parijs toen nog schaars was.

Om beurten werden bepaalde gedeelten van de stad enkele uren in 't donker gezet. Dan nam Theo een lantaarn of kaars bij de hand en lichtte zijn jongens bij, die moeizaam over hun boeken gebogen, de melodie ontcijferden.

Natuurlijk waren er ook hoogmissen, één in de Ste. Anne en één in de overvolle St. Francois Xavier, waar we tot onze grote verbazing één der eerste symptomen zagen van de liturgische vernieuwing. De priester, met het gezicht naar het volk gekeerd. "La messe à l'envers", zoals Paul Claudel het zo geestig uitdrukte. Onvergetelijk was de ontvangst in het Hôtel de Ville, de tractatie in "La Coupole" en het Sinterklaasfeest, dat door de Unesco werd aangeboden, en niet te vergeten bij thuiskomst de feestelijke intocht met harmoniemuziek in Helmond. Deze demonstraties gaven de grote stoot tot het ontstaan van de Wardbeweging in Frankrijk.

In 1949 vierden we te Helmond ons 20-jarig bestaan. Bij die gelegenheid werd, op instigatie van Aug. Weiss de Ward-Vereniging opgericht. In de "Mededelingen" schreef Jan Hoes een prachtig en geestig verslag. Ik heb 't nog eens gelezen. Op het eind keert hij zich verontwaardigd tot de K.R.O. die halsstarrig weigerde aan de Wardbeweging een kans te geven en hij eindigt met de woorden: "Zij worden nog eenmaal wijs. Kyrieleis."

Tot 1950 hadden de St. Jozefzangertjes in totaal 300 demonstraties gegeven, waaronder alleen 60 in dat jaar zelf. Dus méér dan één per week.

Het koor bestond uit 150 jongens en 115 mannen.

Toen heeft Theo een muzikale stunt uitgehaald, enig in de geschiedenis van de kerkmuziek; misschien heeft hem daarbij het voorbeeld van Solesmes voor ogen gezweefd. Toen het klooster ten gevolge van een grote toevloed van roepingen overvol geraakte stichtte men een nieuwe abdij in Fontgombault.

Toen, tengevolge van de uitbreiding van Helmond een nieuwe parochie werd opgericht heeft Theo die nieuwe parochie als geschenk een deel van zijn kerkkoor en een dirigent aangeboden. Wie doet hem dat na?

Toen Theo geen ruimte meer had, om met zijn kerkkoor behoorlijk te repeteren, en om zijn clubs en werkgroepen onder te brengen ging hij uitkijken naar een eigen instituut. Uit eigen privémiddelen, met de steun van kerk en gemeentebestuur bouwde hij een eigen gebouw, het Theo Driessen Instituut. Het werd in 1953 geopend en Theo Driessen werd bij die gelegenheid Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Het nieuwe instituut werd een brandpunt van nieuwe activiteiten: voordrachten, kunst, tekenen, handvaardigheid, expressie in woord en gebaar, muziek beluisteren en kamerconcerten.

Het Theo Driessen Instituut dat tot dan toe vooral plaatselijk optrad, werd in 1963 omgezet in een landelijke stichting, die in verschillende provincies met succes heeft gewerkt. In het artikel van Miep Zijlstra in Mens en Melodie van februari 1973 vindt u op blz. 36 een meer gedetailleerd overzicht van de aangeboden cursussen voor het nieuwe seizoen. Een indrukwekkende lijst. De parabel van het mosterdzaadje!

Maar intussen moeten wij, om 't beeld niet eenzijdig te kleuren nog enkele evenementen op kerkmuzikaal gebied vermelden. De aanschaffing van koorbanken voor de zangers en van een klein koororgel vóór in de kerk. U kunt wel vermoeden wie hiervoor een financiële bijdrage leverde.

Verschillende malen verleenden de St. Jozefzangertjes nog hun medewerking bij belangrijke Ward-evenementen. Zij zongen het proprium bij het 25-jarig bestaan van het Ward-Instituut in de St. Jan te 's-Hertogenbosch, bij de Hoogmis in 1959 bij gelegenheid van mijn 60e verjaardag en in 1961 op het internationaal congres voor kerkmuziek te Keulen.

Mijn overzicht is onvolledig, maar ik moet eindigen. Jammer, dat ik het talent mis, om een waardig portret te schilderen van de man, die ik als de allergrootste figuur beschouw uit de Ward-beweging in Nederland,

deze bescheiden, vastberaden leider, één en al goedheid voor al degenen, die met hem in aanraking kwamen, de man die met gulle hand alles weggeschonken heeft, wat hij van God heeft ontvangen.

Beste Theo,

Ik bedank je van ganzer harte voor alles wat je in de voorbije 45 jaar gedaan hebt:

- voor God en Zijn Kerk,
- voor onze Ward-beweging,
- voor je trouwe vriendschap en je medeleven in lief en leed,
- maar vooral voor het voorbeeld, dat je ons gaf.

Ik ben er trots op, dat ik je mijn vriend mag noemen.

In gedachten zing ik je toe in 't latijn, de taal van de Kerk, 3x, telkens een toon hoger:

Ad multos annos!

Tilburg, 1-4-'73

Jos Lennards.

Dhr. Lennards ontving uit Solesmes de volgende reactie op het overleijden van Dhr. Driessen.

PAX: ABBAYE
SAINT - PIERRE
DE SOLESMES

23.XI. 1977
72300 Sablé-sur-Sarthe.

Mijnheer,

Bij afwezigheid van Vader Abt, bedank ik u in zijn naam voor de kennisgeving van de dood van de Heer Driessen. Vader Abt had al een bericht ontvangen van de terugkeer naar God van onze vriend Driessen, maar wist niet waar hij zijn antwoord naar toe moest sturen, want er stond geen enkel adres op aangegeven.

Ik weet dus niet of hij aan de familie de verzekering van ons gebed heeft kunnen sturen: gelieve dit door te geven.

Vader Abt heeft ons, monniken, gevraagd om hem bij God aan te bevelen, deze goede christen en groot apostel van het Gregoriaans: onder deze naam zullen wij de bijzondere band nooit vergeten die hem verenigde met ons klooster, als geestelijk en wetenschappelijk trekpleister: twee terreinen waarop, naar wij hopen, zijn voorspraak in de rij van heiligen bij Hem die 't leven is, ons zal helpen verder te werken.

Hoogachtend,
Fr. B. Outtier
Prior.

Theo Driessen als (hoofd)onderwijzer

Het is het schooljaar 1953-'54.

Ik zit op de St. Jozefschool in klas 6B bij meneer Driessen. Als de bel gaat drommen we samen bij de voordeur, want daar is de plaats van 6B. De rij is duidelijk minder strak als bij de andere klassen. In 6B beweeg je je immers veel vrijer!

In de klas wordt niettemin erg hard gewerkt! Tien hoofdrekeningen van de moeilijkste soort: eerst maken, dan bespreken en tenslotte zelf corrigeren. En dan: Fundamenteel Rekenen deel 11, een grote hoogte op rekengebied. Je mag elkaar helpen en/of de meester te hulp roepen.

In de taallessen doen we van alles. We maken opstellen en "kranten", die we illustreren, we krijgen moeilijke "Maasland-diktees", we ontleden alles wat los en vast zit (tot en met bepalingen van gesteldheid en werkwoordelijk en naamwoordelijk gezegde). We moeten spreekbeurten houden en spelen poppenkast, we spelen pantomime en leren gedichten ('t stokske van Oldenbarnevelt, de ballade van de boer, Herinnering aan Holland, De tuinman en de dood). We lezen en zingen Geuzenliederen en het lied van de heer Halewijn. De meester leest voor, en we hangen aan zijn lippen: Elckerlijc, Lucifer, Saïdjah en Adinda, Peerke Kustermans.

En daarna tekenen en schilderen we van die liederen en verhalen, van de Noormannen, de kruistochten, het leven van Jezus.

Het is gezellig in de klas: we lezen er de krant, we zoeken van alles op in de woordenboeken uit de oude bruine kast en natuurlijk zingen we dagelijks dat het een lieve lust is.

Meester Driessen kan ook erg kwaad worden, maar als we dan te ver zijn gegaan en we terecht op onze kop gehad hebben, is hij het weer snel vergeten. Daar hebben we trouwens ook een middelje op gevonden: als hij moppert moet je hem strak in de ogen kijken, dan begint hij vanzelf te lachen.

In 't kader van het geschiedenisonderwijs gaan we kijken naar de St. Jan in Den Bosch (met de fiets er naar toe!) en leren de verschillende bouwstijlen kennen van de Grieken t/m de vijftigers.

We raken van alle markten thuis en dat was ook precies de bedoeling van Theo Driessen: hij probeerde ons zo universeel mogelijk op te voeden.

In 1964 leer ik Theo Driessen opnieuw kennen; nu is hij hoofd van de St. Jozefschool en ben ik een van zijn onderwijzers.

Hij geeft ons een grote vrijheid, maar wèl binnen het kader van de gelovige katholieke, de goede smaak, verantwoordelijkheidsbesef en liefde voor de Helmondse jeugd. Hij geeft zelf 't grote voorbeeld bij het aangeven van dit kader.

Beginnende onderwijzers geeft hij summiere, maar essentiële aanwijzingen bij hun werk. Hij verbaast ons dagelijks met zijn aanstekelijk idealisme en zijn grote inzet.

Bij het kiezen van nieuwe leerkrachten: "Als ze een goede zangles en een goede gymles kunnen geven, staan ze bij mij hoog aangeschreven, want de rest zit dan in de regel ook wel goed."

De onderwijzers raken met Theo Driessen snel bevriend en doen met hem mee aan de buitenschoolse activiteiten. Hij stimuleert de sterke kant van de verschillende leerkrachten (bijv. teken- en handenarbeidlessen op woensdagmiddag) door veel begrip en interesse op te brengen en zelfs mee te helpen bij ondernomen activiteiten.

Hij neemt zijn onderwijzers mee op reis: Solesmes, Vlaanderen, Italië, de Franse kathedralen en begeeft zich samen met hen op het brede pad van kunst en cultuur, zo mogelijk steeds terugkoppelend op het bezig zijn met kinderen. Wij begrijpen niet dat hij in de leeftijd van 55 tot 65 jaar zoveel verantwoordelijkheid en werkzaamheden tegelijk aankan.

"De school is het belangrijkste en dat doe ik ook 't liefst. Al het andere komt daarna of komt er uit voort."

Theo Driessen verbreedde zijn school tot één grote pedagogische en kunstzinnige beweging. Een beweging ook buiten de schooltijden en ook na de lagere school. Het was meer een manier van leven. Een zeer smaakvolle, stijlvolle en gelovige levenswijze.

Frits Boudewijns

VIJFTIG MENSEN OVER THEO DRIESSEN

Wat men zich nog goed herinnert i.v.m. Driessen.

Een verkeersongeluk in 1964.

Een huilbui i.v.m. een sterfgeval tijdens een zangles van Driessen.

Een reisgebed.

Een reis met Greg. gezangen in de auto.

Een Solesmes-reis.

Een trefoefening tijdens een lezing.

Een verfrissing in dag en uur.

Een woede uitbarsting tijdens een direkte radio-uitzending.

Een zaterdagmiddag vol oud papier.

Een uitvoering met de zangertjes.

Een opgenomen speelfilm in de oorlog.

Een represaille tijdens de Hoogmis, het koor zingt niet meer.

Een ouderavond over de Eerste H. Communie.

Een wijs antwoord.

Zijn glimlach.

Zijn kijk op mensen, nooit een gemene opmerking over iemand.

Zijn liefde voor het Gregoriaans.

Zijn zelf klaargemaakte maaltijden.

Zijn goedheid voor buitenlandse gastarbeiders.

Zijn levenslust om zoveel van de wereld te zien.

Zijn manier om de derde wereld te helpen door een deel van zijn salaris af te staan aan zijn vriend pater Hermens.

Zijn interesse voor gezelschapspelletjes.

Zijn goed mens zijn.

Zijn openstaan voor andere meningen.

Zijn bemoediging.

Zijn eenvoud en diep geloof.

Zijn gesprekken over leven en geloof.

Zijn inzet tijdens zijn werk.

Zijn aandacht voor jong en oud.

Zijn gastvrijheid.

Zijn dienstbaarheid.

Zijn omgang met de jeugd.

Zijn beminlijkheid.

Zijn aanpassingsvormen.

Zijn eenvoudige muzikaliteit.

Zijn feestelijk afscheid.

Zijn dankbaarheid.

WAT MEN VAN HEM "GELEERD" HEEFT.

MUZIKAAL:

Gregoriaans (dit kwam veel voor).

Het opzetten van een kerkkoor.

Interpretatie.

Ward.

Polyfonie.

Zelf zingen.

Muzikale smaak.

Durven zingen voor publiek.

RELIGIEUS:

Streven naar het immateriële en godsdienstige.

Het Liturgisch gebeuren als hoogtepunt van de week
ervaren (in de huidige Kerk onmogelijk).

De Waarde van liturgische kerkvieringen.

Geloofsovertuiging.

MENSELIJK:

Eerlijkheid en doorzetttingsvermogen.

Zelfvertrouwen.

God ook buiten de kerk ervaren.

Zorg voor mensen waar ze gemakkelijk langs lopen.

Soberheid.

"Mens" te zijn.

Mensen in hun waarde laten.

Trouw te blijven aan het allerbeste.

Goede smaak.

Eerlijk en met toewijding zangles geven.

Goedgeefsheid.

Bescheidenheid.

Waardering voor andere aktieve mensen.

Wat men als verdienste ervaart (nu nog).

Zingen in het "St. Jozefkoor".

Bespelen van een instrument.

Zich niet meer thuis voelen in de kerk.

Zijn voorbeeld.

Innerlijke verrijking.
Een blijvende drijfveer.
Kritische zin.
Instellingen t.o.v. het allerbeste op kultuurgebied.
Idealistische kijk op de opvoeding.
Voortzetting van zijn werk.
Verbreiding van de Gregoriaanse muziek.
Kennen van God buiten de kerk.
Bezieling bij het zingen.
Kennen van het Gregoriaans.
Enthousiasme voor het Gregoriaans.
Zijn leerlingen.
Godsdienstige en maatschappelijke vorming van mijn gezin.
Idealisme.
Inzicht in het werken "Pro Deo".
Mijn persoonlijkheidsstructuur van nu.
Muzikale opleiding.
Een mooie Hoogmis 's zondags.
Ontplooiing van mijn persoon.

Opmerking van één van de inzenders van de vragenformulieren:
mede doordat de vraagstelling een tikkeltje tendentieus is,
kan het sommige mensen ertoe verleiden op de sentimentele
toer te gaan.

"De enige taak die je hebt is zelf gelukkig te zijn, want
dan alleen kun je geluk en naastenliefde uitstralen"
(Theo Driessen).

IN GESPREK MET THEO DRIESSEN 1

In 1974 had Jan van Lieshout een gesprek met dhr. Driessen dat op de band werd vastgelegd. In een aantal afleveringen zal hij hiervan verslag doen.

Het seminarie

Over zijn kindertijd in en om de boerderij in Asten waar hij op 29 september 1901 geboren werd vertelt Driessen niet veel, maar des te uitvoeriger en emotioneler is hij als ik op een rustige middag in 1974 met hem praat over het seminarie. Beekvliet was dat, het klein seminarie van het Bisdom Den Bosch. Jongere lezers weten misschien amper wat dat was, een seminarie in die dagen. Dat was een kostschool voor jongens die priester wilden worden. Omdat het Latijn zo belangrijk was voor de kerk, waren al die seminaria wat de schooltechnische kant aangaat gymnasia. Het Willibrord Gymnasium in Deurne is er in onze omgeving nog een voorbeeld van. In de jaren zestig zijn de meeste van deze seminaries VWO scholen geworden met of zonder internaat. Voor meer intelligente jongens van dorps- en stadscholen was het seminarie vrijwel de enige mogelijkheid in een andere sociale positie te geraken dan die van de ouders. Zo ook bij Driessen thuis: zijn broer werd boer, Theo ging studeren. Hij zat nog boordevol herinneringen aan het seminarie en sommige herinneringen zaten hem nog hoog. Beroemd is zijn verhaal over het testen van zijn muzikaliteit:

"In een van de eerste weken werden we getest op muzikaliteit door professor Hansen en die zei: "Gehoor als een koei, ga maar gauw" en toen was het afgelopen. Ik kwam in de klas die niet zong. Ik heb vier jaar op het seminarie gezeten en nooit gezongen, tenminste niet in de klas. Wij kregen alleen theoretisch notenlezen, de kwintencirkel en dat soort dingen, de andere klas die zong. Wel werd er door een uitgelezen gezelschap onder leiding van Smijers in de kapel soms zeer mooi gezongen: meerstemmige missen. Zo herinner ik me nu nog, dat ze ooit het Requiem van Verdi hebben gezonden.

Dat was geweldig. Ook bij rapport- en prijsuitreikingen: dan trad de liedertafel op en ik weet nog dat ik dat heel fijne gebeurtenissen vond. En natuurlijk in de kerk het Gregoriaans. Daar kregen we trouwens wèl les in om de volkszang te kunnen zingen. Tien minuten per week. En we hadden allemaal een Kyriale en een Vesperale. Zo hadden we wel wat steun aan de noten, maar we leerden die niet en konden er niets mee doen."

Verderop in het gesprek kwam Driessen hier nog eens op terug. Zeer negatieve herinneringen aan die tijd in Beekvliet op algemeen menselijk terrein stonden tegenover uiteindelijk toch positieve ervaringen op muzikaal vlak. "Op het seminarie, hoezeer in het seminarie ook verafschuwd, op het seminarie werd ontzettend mooi gezongen. Vooral Gregoriaans en dat treft je zo diep in je wezen, dat je dat nooit kwijt raakt. Ik heb heel veel dingen op het seminarie tegen. Daar zou ik dagen over kunnen vertellen, maar dat was iets positiefs, het enige positieve temidden van veel ellende, want dat was het toch. Ik heb er de oorlogstijd meegemaakt van 1914 tot 1918, want toen zat ik daar. Je kreeg geen eten en dat op die leeftijd. Hongerlijden van 's morgens tot 's avonds. De regent had de opvatting, dat je niet meer kreeg dan waarop de bonkaarten recht gaven en dan kwam je heel veel tekort. Veel meer in die oorlog dan in die van veertig tot vijfenveertig. En een ander punt: de professoren (op een seminarie noemde men de leraren professoren, J.v.L.) stonden onnoemelijk ver van de leerlingen af. Ik kan me niet herinneren - het kan best zijn hoor, maar ik kan het me niet herinneren - dat ik door èèn van de professoren ooit vriendelijk ben toegesproken. Nooit, niet op de speelplaats, niet buiten, niet binnen, nergens."

Actief in Asten

"Ik heb vier jaar op het seminarie gezeten en toen ik daarna in Asten kwam was er een kapelaan die een patroonaat had opgericht en die wilde daar een club hebben van jongens die wat konden zingen als er wat te doen was in

de kerk, zo een Adoro Te en een Tantum Ergo en die zei: "Kunde gij dè nie doen, gij kent die dingen toch zingen." En zo ben ik begonnen. Dat was mijn eerste koor. En ik kende inderdaad wat lofgezangen en misgezangen van buiten van de volkszang op het seminarie. Ik zong alles voor, heel hoog, met falsetstem. Gregoriaans en liedjes van Hamers. Een oom van me kon muziek lezen en daar ging ik dan wel eens heen om iets te zingen en hij was dan kritisch toehoorder."

"Ik ben in Asten bij het koor gekomen, na een proeftijd, als zanger, na het afleggen van een examen. En met het jongenskoor zongen we dan in de loop van de tijd missen en motetten van Haller en zelfs de Missa Brevis van Palestrina. We zongen die toen wel veel te langzaam, denk ik, want ik dirigeerde in vieren. En dat terwijl ik niet eens noten kon lezen, maar ik dirigeerde wel. De jongenspartijen leerde ik van buiten en de mannen van het koor die konden hun partijen lezen."

Op Carolus

"Ik zat toen op school, op Carolus, op de H.B.S. Daar was ook geen muziek hoor, toen. Dat was beneden de maat; muziek. Dat kon niet op zo'n school. Maar dat voelden we toen niet zo. Muziek op een H.B.S., daar was geen sprake van. Er waren wel clubs. Die heb ik zelf nog mee opgericht: een toneelclub, debatingclubs en we hebben ook wel eens wat gezongen. Dat ging dan o.l.v. Sjef Koolen, de concierge, die leidde de muziek. En er werd ook gezongen in de congregatie van deken Rath, Aan U, o Koning der Eeuwen en andere schone dingen uit de Congregatiebundels."De gelukkigste jaren zijn die geweest op Carolus. Daar had je een verhouding tussen leraren en leerlingen net tegenovergesteld dan die op het seminarie. Iedere leraar praatte gewoon tegen je. Iedereen was vriendelijk. Dat maakte je gelukkig. Carolus is een fijne school geweest. Dat heb ik altijd zo beschouwd."

De Kweek- en leerschool

"Daarna ging ik naar de kweekschool. Een jaar. Daar kreeg ik les van Piet van Hoof, de directeur van het Catharinakoor en die vond dat ik goed muziek kon. Op de kweekschool moesten ze toen noten lezen, niet zingen en daarbij tacteren, maar ik kon ze met wat moeite zingen en dat was een hele stap vooruit. Ik kreeg toen zelfs een 8 voor muziek. (Een relativerende lach onderstreept hier op de band het betrekkelijke van de schoolse cijfergeving, J.v.L.) Dat was eigenlijk bedrog, want het liedje, dat ik zo moest zingen kende ik eigenlijk al. Het repertoire bestond uit liedjes van Catharina van Rennes uit de Liederencrans. En voor tekenen had ik ook al zo'n gecamoufleerd goed punt. Toch ben ik daarmee in Helmond terecht gekomen. Maar ik had ook wel erg grote belangstelling voor die dingen."

"Het meeste leerde ik in die tijd op de leerschool. Daar stond toen een meneer die Bayens heette en die liet de jongens zacht zingen. Dat was eigenlijk de eerste stemvorming die ik meemaakte. Want zingen dat was toen: je keel uitknijpen. Hard zingen was gewoon. Schreeuwen was de normale manier van zingen. En Bayens ontwikkelde de stem ook wel, maar vanuit het zacht zingen. Dat was voor mijzelf ook wel erg goed, want ik had een heel hese stem en zò kon je komen tot soepel zingen. Ik vond dat toen al een heel winstpunt."

MEDEDELINGEN

Op Radio Omroep Brabant werd op 13 november de uitzending van de vaste rubriek "De Contente Mens" gewijd aan Theo Driessen.

Zij, die er prijs op stellen hiervan een copie te ontvangen, kunnen dit schriftelijk aanvragen bij A. Sprengers, Engelseweg 155, Helmond.

Van dit nummer zijn ekstra exemplaren na te bestellen à f 3,50 per stuk, verhoogd met eventuele portokosten, op het redactie adres.

In 1964 maakte Dhr. Driessen met zijn "St. Jozefkoor" en "St. Jozefzangertjes" een langspeelplaat: "Gaudeamus". Er zijn nog enkele exemplaren voorradig die te bestellen zijn op het redactie adres à f 10,-- per plaat, verhoogd met de eventuele portokosten.

Een reproductie van het portret op de omslag op ware grootte 34 x 25 cm., is à f 2,50 te bestellen, verhoogd met eventuele portokosten, op het redactie adres.

